

УДК 371.3:159.9

І.В. Костиця

м. Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ІНЖЕНЕРА

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку суспільства, коли триває перехід від індустріальної формації до суспільної формації нового типу - інформаційної, перед вищою технічною освітою висуваються все більш жорсткі умови підготовки фахівців вищої кваліфікації. Сьогодні, коли першочерговим завданням суспільства є підготовка спеціаліста ХХІ століття, здатного розв'язувати не тільки інженерні, але й соціально-економічні завдання, бути лідером не тільки на виробництві, але й у суспільному житті своєї країни, - пріоритетним напрямком розвитку вищої технічної освіти становляться гуманізація та гуманітаризація освіти.

Як зазначав І. Зязюн: «Гуманістична спрямованість — спрямованість на особистість іншої людини, утвердження словом і працею найвищих духовних цінностей, моральних норм поведінки і стосунків» [1, с.30]. Процес підготовки майбутніх інженерів повинен бути скерованим у відповідності з особливостями професійної діяльності сучасного інженера. Однією з особливостей професійної діяльності сучасного інженера є наявність у нього розвинутої лідерської позиції. Як зазначав І. Зязюн: «Коли в особі державного лідера поєднуються мудрість і майстерність Учителя, мужність і відповідальність Батька, сердечність і чесність матері, Держава і її Народ досягають визнання і розквіту» [2, с.7]. Тому формування лідерської позиції у майбутніх фахівців повинно стати невід'ємним елементом навчально-виховного процесу у вищих технічних навчальних закладах.

Аналіз основних досліджень. Багато вчених приділяють увагу питанням професійної підготовки в вищих технічних навчальних закладах, зокрема, особливостям професійної діяльності сучасних інженерів. Цю тему в своїх працях розкривали В. Анштейн, В. Бабаєв, І. Бідюк, С. Богомолів, І. Бондаренко, В. Єльцова, Ю. Нагірний, Н. Саєнко, Т. Сущенко, О. Романовський, О. Пономарьов, Т. Гура, С. Резнік, Н. Підбуцька, О. Ігнатюк, Л. Грень, О. Резван. Проте автори не приділяли належної уваги зв'язку особливостей професійної діяльності інженера з його лідерською позицією. Важливість та актуальність дослідження і зумовило написання нашої статті.

Основною метою статті є розгляд особливостей професійної діяльності сучасного інженера в контексті вивчення питань формування лідерської позиції майбутніх інженерів у навчально-виховному процесі в вищих технічних навчальних закладах. Проблема розглядається за результатами педагогічного експерименту присвяченого дослідженню формування лідерської позиції у майбутніх фахівців технічного профілю.

Виклад основного матеріалу. З метою виявлення особливостей професійної діяльності сучасного інженера на протязі 2013-2014 років серед 248 студентів НТУ «ХП», НАУ ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», ХНЕУ ім. С. Кузнеця, ХНУРЕ, ХНУБА було проведено анкетування, яке дозволило визначити пріоритети в професійній діяльності інженера, яким сучасні студенти технічного профілю віддають перевагу. Педагогічний експеримент було здійснено на основі: принципу цілісного вивчення особистості майбутніх інженерів, добровільної участі респондентів у дослідженні, комплексного використання методів дослідження [3, с.93].

Серед завдань анкети студентам було запропоновано визначити три якості випускника технічного університету, які, на їх погляд, найбільш значимі для досягнення успіху в майбутньому. Аналіз результатів дослідження дозволив визначити найбільш значиму для студентів в

майбутньому групу лідерських якостей та розділити її на дві категорії: якості, що були зазначені в анкеті і якості, що були запропоновані самими опитуваними.

Серед якостей, що визначали самі студенти частіше зустрічалися такі якості: швидке опанування знань та вмінь, підвищення культурного і технічного рівня, високий рівень етикету, неперервність освіти [4, с.483]. Спрямованість людства на неперервність освіти зазначав ще І. Зязюн: «...в педагогічній освіті має здійснюватись перехід від принципу «освіта на все життя» до принципу «освіта протягом усього життя» [5, с.23].

Також серед відповідей на це питання респондентами зустрічаються такі відповіді: бажання розвитку; бажання самовдосконалення; всебічна розвиненість; екологічне виховання; мобільність; вміння правильно застосовувати у житті набуті знання та навички; вміння бути на крок попереду; вміння спілкуватися як з підлеглими, так з вищестоящими керівниками; вміння придумати та втілити щось нове корисне для людей; прагнення до нового.

Це дослідження дозволило визначити особливості сучасного інженера, які необхідно формувати у майбутніх інженерів під час навчально-виховного процесу в вищих технічних навчальних закладах.

Особливостями професійної діяльності сучасного інженера є те, що сучасний інженер не може досягти успіху в професійній сфері без наступних якостей: когнітивних, комунікативних та морально-вольових. При цьому важливо, що всі ці якості повинні розглядатися не роздільно, а в сукупності всіх рис особистості майбутнього інженера стосовно діяльності, в тому числі, і, насамперед, діяльності професійної. Можемо зазначити, що однією з особливостей професійної діяльності сучасного інженера є, обов'язково, наявність у нього розвинутої лідерської позиції.

Висновки. На підставі вище викладеного матеріалу варто зазначити наступне:

1. Аналіз дослідженої психолого-педагогічної літератури вказує на те, що питання особливостей професійної діяльності інженера в сучасних умовах в контексті вивчення проблеми формування лідерської позиції майбутніх фахівців у навчально-виховному процесі в вищих технічних навчальних закладах не достатньо розроблені, а тому потребують подальшого вивчення, розробки, вдосконалення.

2. Особливостями особистості сучасного інженера є наявність у нього насамперед наступних якостей: когнітивних, комунікативних, та морально-вольових.

3. Виявлені нами якості: когнітивні, комунікативні, та морально-вольові повинні розглядатися не роздільно, а в сукупності всіх рис особистості майбутнього інженера стосовно діяльності, насамперед діяльності професійної.

4. Обов'язковою умовою дослідження успіху в професійної діяльності сучасним інженером є наявність у нього сформованої лідерської позиції.

Перспективою подальших досліджень є формування лідерської позиції у майбутніх інженерів в навчально-виховному процесі вищих технічних навчальних закладах з врахуванням особливостей професійної діяльності сучасного інженера.

Список літератури:

1. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос [та ін.] ; ред. І. А. Зязюн. — 2-ге вид., доп. і перероб. — Київ : Вища шк., 2004. — 422 с.

2. Іван Андрійович Зязюн: Педагог. Вчений. Філософ : біобібліогр. покажчик / Акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського. — Київ : ДНПБУ, 2008. — 99 с.

3. Ріпко І. В. Дослідження лідерських якостей у студентів технічних університетів: результати експерименту / І. В. Ріпко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. — Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2015. — Вип. 40 (93). — С. 481-487.

4. Гура Т. В. Дослідження лідерської позиції у майбутніх інженерів в ВТНЗ: результати експерименту / Т. В. Гура, І. В. Костиця // Науковий огляд. — 2016. — № 11 (32). — С. 89-106.

5. Зязюн І. А. Гуманізм освіти ХХІ століття: філософський і психологічний аспект / І. А. Зязюн // Теорія і практика управління соціальними системами. — 2002. — № 2. — С. 23-24.